

Cumhuriyet Dönemi Halter Sporunun Gelişimi: 2004 Atina Olimpiyatları Örneği

Murat Köylü*

Giriş

İnsanoğlunun ağır cisimleri kaldırma isteği, insanlık tarihi ile başlar. Bu durum insanların ağır cisimleri kaldırmak suretiyle kendi gücünü kanıtlama içgüdüleriyle açıklanabilir. Böylelikle yaşadığı toplumda en güçlü olma egosunu ön plana çıkarmaktadır. Halter sporunun da doğuşunda bu psikolojik etkenin rol oynadığı muhakkaktır.

Tarihin çok eski çağlarından itibaren bunun izlerine rastlanılır. Nitekim Santorin Adası'ndaki tarihi harabelerde bulunan siyah renkte ve oval biçimindeki volkanik bir kaya parçasının üzerinde "Kritobulus'un oğlu Eumatas'ın bu taşı yerden kaldırdığı" yazılıdır. Bilim adamları arkaik çağa tarihlenen bu taşın ağırlığı 450 kiloyu geçmektedir. Öte yandan eski Mısır'da ağırlık kaldırma yarışmalarının yapıldığı anlaşılmaktadır. Beni Hasan Mezarlığı'nda bulunan bir resimde, armut biçiminde bir kum torbasına benzeyen bir ağırlıklı kollarıyla havaya kaldıran bir Mısırlı sporcu görülmektedir¹.

Ağırlık kaldırmaya ilk rağbet gösterenlerin tamamen profesyonel amaçlı gösteriler yapan kişiler olduğu da gerçektir. Bunlar, panayır ve meydanlarda büyük ağırlıkları, etrafında toplanan meraklı halkın hayret ve hayranlık dolu bakışları arasında kaldırdıktan sonra, bu marifetlerinin karşılığında seyircilerden para toplayan kişilerdi. 1860'lı yıllarda ortaya çıkan Apollon, Louis Cry, Bonnes de Narbonne, Jean François le Breton, Anderso ve William Türk gibi Kanada, Fransız, İsvaş ve Avusturyalı kimseler bu konuda en güçlü insanlar arasında gösterilmeye başlanmış ve her biri efsaneleşmişlerdir².

* Doç. Dr. Çağ Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Mersin/TÜRKİYE, muratkoylu@cag.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7759-7675> DOI: 10.37879/978-975-17-6294-8.2025.87

1 Cem Atabeyoğlu, *Türk Halter Tarihi*, Türk Spor Vakfı Yayınları, Ankara 1992, s. 3-4.

2 Atabeyoğlu, *age.*, 5.

Güçlü insanlara duyulan bu hayranlık zamanla “ağırlık kaldırmanın” bir gösteriden ziyade bir spor olarak kabul görmesini sağlamıştır. Ancak halter, sadece kendine özgü bir spor olarak görülmemiş, aynı zamanda diğer güç gerektiren sporlarında hazırlık aşamasında sporcuların kaslarını güçlendiren ve vücut direncini artıran bir sistem olarak da kabul edilmiştir.

Türklerde ağırlık kaldırma yolunda yapılan çalışmalar Orta Asya'daki göçebe toplumlarına kadar uzanır. Hemen hemen tüm Türk boylarında hem güç kazanma idmanları hem de savaşma aracı olarak kabul edildiğinden, bu konuda büyük ciddiyetle önem verilmiştir³. Orta Asya Türk boylarının hemen hemen hepsinde görülen ağırlık kaldırma ile ilgili bir başka çalışma ve de savaşma yöntemi olan “Gürzler” de ayrı bir önem ve değer taşımaktaydı. Nitekim Türkler, Orta Asya'dan Batı'ya yaptıkları büyük göçlerde gürzleriyle yaptıkları ağırlık çalışmalarını gittikleri her yere beraberlerinde götürmüşlerdir⁴. Nitekim Anadolu Rum Selçuklu sultanları türbelerinde bulunan ve Konya'daki Mevlâna Müzesi'nde sergilenen biri 70 santim boyunda ve 19 kilo ağırlığında; diğeri 90 santim boyunda ve dokuz kilo ağırlığında iki gürz de Selçuklu Türklerin ağırlık kaldırma ve bilek güçlendirme konularına verdikleri büyük önem ve değerın başka bir örneğidir⁵.

Dünya milletlerinin spor alanında yaptıkları çağdaş atılımların Türk topraklarında millet ve hükûmet tarafından şuurlu bir çalışma programı ile kapsamlı ve etkin bir şekilde ele alınması Cumhuriyet döneminde mümkün olmuştur. Türk milletini, liderliğini yaptığı Millî Mücadele hareketi neticesinde bağımsızlığa taşıyan Atatürk başlattığı çok yönlü inkılâp hareketi içinde siyasî ve iktisadî çalışmaların yanı sıra sosyal ve kültürel faaliyetlere de önem vermiş, bunlardan bir tanesini de spor alanında yapılan çalışmalar teşkil etmiştir. Türkiye'de spor faaliyetleri Türk İnkılâbı ile başlayan yeniden yapılanma süreci içinde başta maddî kaynakların yetersizliği olmak üzere birçok sorunla karşı karşıya kalmış⁶, buna rağmen esaslı ve hızlı bir şekilde gelişme gösterebilmiştir⁷.

3 Hasan Basri Öngel, *Türk Kültür Tarihinde Spor*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001, s. 72; Erol Evcin, “Atatürk'ün Spor ve Sporculara Bakışı”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 33 (55), 303-378, s. 304

4 Özbay Güven, *Türklerde Spor Kültürü*, Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999, s. 7; Evcil, *age.*, 304.

5 Atabeyoğlu, *age.*, 7-8.

6 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, C II, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara 1997, s. 259-26; Evcil, *age.*, 305.

7 Evcil, *age.*, 305.

Halter, çağdaş bir spor olarak 19. yüzyılın sonlarından itibaren Galatasaray Lisesi'nde spor olarak kabul edilmiş ve uygulanmaya başlamış, ilk başarı Faik Üstünidman tarafından 1904 Olimpiyatları'nda bir Yunan sporcu tarafından kaldırılan en büyük ağırlık olan 112 kilogramı, 115 kilogram kaldırarak onu geçmesiyle Türk gençleri arasında dikkat çeken ve sevilen bir spor dalı haline dönüşmesini sağlamıştır⁸.

Halter sporu, 1986 yılı Sidney Olimpiyatları sonrası Bulgaristan'dan Türkiye'ye iltica eden Naim Süleymanoğlu ile gelen uluslararası başarılar neticesinde Türk gençleri arasında popüler bir spor haline dönüşmesini sağlamış, Süleymanoğlu'nun ardından halter sporuna yeni yetenekler katılmıştır. Yeni yeteneklerin keşfinde ve özellikle Türk kızlarının da bu sporda kendisini göstermesini ve uluslararası yarışmalarda başarılar elde etmesinde en büyük katkı Halter Federasyonu tarafından "Efsane Başkan" olarak anılan ve 19 Haziran 2023 günü vefat eden Kenan Nuhut'a aittir. Kenan Nuhut 1997-1998 ve 2000-2004 arası Halter Federasyon Başkanlığı yaptığı dönemde, Anadolu'da kısıtlı imkânlarla halter çalışan yetenekli gençleri Türk sporuna kazandırmıştır. Emeklerinin sonucunu 2004 Atina Olimpiyatları'nda tarihinde ilk kez biri Türk kızı (Nurcan Taylan) olmak üzere 3 altın ve 2 bronz madalya kazanarak Türk spor tarihine geçmiştir. Çalışmanın amacı, Türk sporunu önemli bir branşı olan halter sporunun, Cumhuriyet dönemi gelişimi ve nihayetinde Halter Federasyonu'nun Efsane Başkanı Kenan Nuhut'un anısına 2004 Atina Olimpiyatları'nda tarihe geçen başarıyı incelemek ve bu bağlamda Türk gencinin doğru yönlendirildiğinde ve gerekli imkânlar verildiğinde her türlü başarıya ulaşabileceğini göstermektir.

Cumhuriyet Dönemi Halter Spor Tarihi

Model anlamdaki halter sporunun Türkiye'ye geliş 1890'lı yıllara rastlamaktadır bu sporu ülkemize sokan kişi de Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi) Beden Eğitimi öğretmenlerinden Franz M. Moiroux olmuştur. Sultan II. Mahmut tarafından ülke sathında gerçekleştirilen büyük reformların bir bölümünü teşkil eden ve Fransa'dan getirilen öğretmenlerin nezaretinde tamamen Batı ölçülerine göre bir eğitimle öğretime geçen, bu nedenle de batıya açılan pencere diye adlandırılan Mekteb-i Sultani'de ilk modern anlamda spor ve beden eğitimi dersleri bu değerli öğretmen tarafından verilmişti. Onun en yetenekli öğrencilerinin başında yer alan ve daha sonra Mektebi

8 Türk Halter Federasyonu, <https://halter.gov.tr/halterin-tarihi-gelisim/>, (E.T: 28.12.2023)

Sultani beden terbiye öğretmenliğinde halefe olan Ali Faik Bey (Faik Üstünidman) ise halter sporunu Türkiye'ye yerleştiren kişi olarak tanınır⁹.

Faik Hoca, halter çalışmalarında her gün muntazam bir şekilde ve 115 kilo ağırlık kaldırmak suretiyle yaptığı kesinlikle bilinen bir gerçektir. O tarihte Yunan halterciyi Yata Ganos'un 112 buçuk kilo ağırlık kaldırarak 1896'da olimpiyat oyunlarında şampiyonluğu kazandığı düşünülecek olursa Faik Hoca'nın bu alandaki başarısı ve değeri çok daha iyi anlaşılır¹⁰.

Ağırlık kaldırma alanında Faik Hocayı kısa aralıklarla yine kendisi gibi mükemmel bir jimnastikçi olarak da tanınan Mazhar Bey (Mazhar Kazancı) ile Selim Sırrı Bey (Tarcan) izlemişlerdi. Mazhar Hoca ile Selim Sırrı Bey'de mükemmel birer halterci olarak göz doldurmuşlardı. Türk halter sporunun bu ilk büyük üç isminin aynı zamanda mükemmel birer jimnastikçi olmaları da ayrıca ilginçtir¹¹.

1903 yılında İstanbul'un Beşiktaş semtinde spora gönül vermiş gençler tarafından kurulan "Beşiktaş Osmanlı Bereket Jimnastik Kulübü" 'nde jimnastik sporunun yanında ele alınan halter sporu ilk kez ciddi bir şekilde bir Türk kulübünün çatısı altında girmişti. O zamanlar "gülle kaldırma" adıyla anılan halter sporunu Beşiktaş Kulübü'nün çatısı altına sokan kişi ise bu kulübün kurucular arasında bulunan ilk haltercilerimizden Mazhar Kazancı Hoca idi¹².

1920'li yılların başında gülde Kaldırma gençler arasında pek yaygın bir spor haline almış bulunuyordu. Güç ifade eden bu sporu yapan gençlere de o zamanlar Gülleci namıyla anılmaktaydılar.

Türk haltercileri, Cumhuriyet Dönemi katıldıkları ilk uluslararası müsabaka olan 1924 yılında Paris'te yapılacak olimpiyat oyunlarında büyük bir görgü ve tecrübe kazanma fırsatı buldular. O dönem isabetli bir kararla iki genç haltercimizin de olimpiyat oyunları kabilemize dâhil edilip Paris'e götürülmüşlerdi. Bu genç haltercilerimiz Gülleci Cemal (Erçman) ile Neyzen Şevki (Sezgin) beylerdi¹³.

Türk halter sporunun unutulmaz isimlerinden ve mücahitlerinden biri olan ve 65 yaşına kadar halter çalışmalarına aralıksız olarak sürdüren bu arada

9 Atabeyoğlu, *age.*, 10.

10 <https://halter.gov.tr/halterin-tarihi-gelisimi> / (E.T: 31.12.2023)

11 <https://halter.gov.tr/halterin-tarihi-gelisimi> / (E.T: 31.12.2023)

12 <https://bjk.com.tr/tr/cms/tarihce/2/73> (E.T: 01.01.2024).

13 Atabeyoğlu, *age.*, 13.

birçok genç öğrencileri de yetiştiren Gülleci Cemal Bey Paris'te tüy sıklet yarışmasında 27 rakip arasında 14 sıraya almıştı. Henüz 18 yaşındaki ve tamamen tecrübesiz bir sporcu için dünyanın en seçkin halterciler arasında elde ettiği sonuç hiç kuşkusuz başarıydı¹⁴.

1928 yılında ise Amsterdam'da yapılan olimpiyat oyunlarına Türkiye sadece bir halterci ile katılmıştı bu tek haltercimiz, Gülleci Cemal (Erçman) Beydi.

Dört yıl önce Paris'teki olimpiyat oyunlarında uğradığı şanssızlık genç haltercimimize büyük bir hırs ve şevk vermişti. Ayrıca spor dünyasının bu en büyük gösterisinde çağdaş halter sporunu yakından görüp tanıma ve tecrübesini artırma imkânı ve fırsatını da bulmuştu. İşte böylesi de hırslı ve bilinçli bir çalışma sonrasında 1928 olimpiyat oyunlarının halter yarışmalarında 60 kilo müsabakalarına katılan Gülleci Cemal Bey koparmada 85 kilo Press de 75 kilo ve silkmede 102,5 kilo olmak üzere toplam 262,5 kilo kaldırmak suretiyle 8. olurken adı da "Olimpiyat Şeref Kütüğüne" yazdıran ilk Türk haltercisi olmak gibi ölümsüz bir şerefe de nail olmuştu. Bu henüz emekleme çağında bulunan Türk halter spor için gerçekten çok önemli bir olaydı¹⁵.

1925 yılında Fenerbahçe Kulübünün çatısı altında halter şubesinin kurulması, bu spor dalında yeni ve başka bir önemli aşama olmuştu. Klišeci Kenan (Dinçman), Ragıp (Murathanoğlu) ve Nuri (Torunoğlu) beyler sarı lacivert renkler altında yetişen en başarılı halterciler oldular¹⁶.

Fenerbahçe kulübünde halter sporu doğarken, Beşiktaş kulübünde de kuruluşuyla yaşıt olan halter faaliyeti sürüp gitmekteydi siyah beyaz renkler altında yeni halterciler başarı gösteriyorlardı. Hatta bu dönemde Beşiktaş'ı en başarılı halterciler arasında Şevket, Kenan, Bahriyeli Şefik, Musa Kazım (Uzunoglu) ve Osman Bey'lerdi kendilerini göstermekteydiler¹⁷.

Bu yeni isimler, Türk halter sporunda 1930'lu yıllara kadar uzanan bir dönemin temsilcileri oldular. Onların birer ikişer bu sporu bırakmalarıyla Türk halter sporu 1930'lu yıllar ortalarından itibaren upuzun bir duraklama devresine girmiş oldu. Türk halter spordaki bu duraklama 10 yıldan fazla sürdü. Bu sürenin içinde bir avuç heveskâr kişisel merak ve hevesleriyle bu sporu yaşatmaya çalıştılar. Ancak bu dönemde ciddi sayılabilecek bir halter faaliyetine ne yazık ki rastlanamadı.

14 <https://halter.gov.tr/halterin-tarihi-gelisimi> / (E.T: 31.12.2023).

15 Atabeyoğlu, *age.*, 13-14.

16 Atabeyoğlu, *age.*, 15.

17 <https://halter.gov.tr/halterin-tarihi-gelisimi> / (E.T: 31.12.2023).

1945'ten sonra, ortaya atılan bir avuç idealist genç ülkemizde artık ne çare ki ölü sporlar arasında girmekte olan halteri yeniden canlandırmak için paçaları sıvamışlardı. İhsan Enülkümen, Mesut Şurdum ve Baos Kambur gibi gençler yalnız bu sporla bilfiil uğraşmakla kalmadılar, halteri sevdirmek ve yaymak konusunda da büyük çabalar harcadılar. Bu konuda büyük usta Cemal Erçman, her zaman onları yüreklendiren kişi olmuştur. Ayrıca bu spora büyük emek ve gönül vermiş ustalardan biri olan Esat Kazancı da onlarla birlikteydi. Türk halter sporunun en büyük isimlerinden Mazhar Kazancı hocanın oğlu olan Esat Kazancı Türk halter sporuna çok uzun yıllar emek veren ve uluslararası alanda ün yapmış değerli bir halter adamımız olarak tanınmaktadır¹⁸.

Ancak onların bu olumlu çalışmalarını engelleyen çok önemli bir olay vardı. Bu engel yıkılıp ortadan kalkmadıkça halter sporunun yeniden canlanabilmesine imkân yoktu. Halter sporu 1938 yılında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünün kurulması ile Türkiye Güreş Federasyonu çatısı altında sokulmuştu. Federasyon işte bu nedenle "Türkiye Güreş ve Halter Federasyonu" adını taşıyordu. Ancak gerek icraatında gerekse spor dünyamızda sadece "Güreş Federasyonu" tamamen ön planda idi. Güreş sporu ön plana alınırken halter onun gölgesinde kalmaya adeta mahkûm durumdaydı. Bütçenin de ilginin de en büyük bölümünü haklı olarak güreş almaktaydı. Türk güreşi en şaşıla döneminin yaşadığı bu yıllarda halterin ön plana çıkabilmesine imkânı da yoktu.

Tam 29 yıllık bir aradan sonra 1957 yılında halter sporumuz özlemini çektiği ay yıldızlı mayoyu yeniden kavuştu. Bu yıl Türk Millî Halter Takımı kuruldu. Bu çok önemli bir olaydı. Seçilen genç haltercileri İhsan Kırgül'ün nezaretinde sıkı bir çalışmadan sonra Tahran'da yapılan Dünya Halter Şampiyonası'na katıldılar. 29 yıllık bir arada bir aradan sonra yeniden canlanan Türk milli halter Takımı Tahran'daki dünya halter şampiyonasında şu kadrosuyla ay yıldızımızı temsil etmişlerdir: 56 kilo Kayhan Bora (Anadolu), 60 kilo Nuri Akın (Bostancı), 67,5 kilo Reşit Ören (Anadolu), 75 kilo Metin Gürman (Şişli), 75 kilo Sarkis Güllap (Şişli), 82,5 kilo Ferdi Türkdamar (İstanbul Güreş Kulübü)¹⁹.

Ancak genç haltercilerimiz dünyanın en seçkin haltercilerinin katıldıkları bu büyük şampiyonada büyük bir varlık gösteremediler. Fakat bu genç

18 Atabeyoğlu, *age.*, 18.

19 Atabeyoğlu, *age.*, 22.

haltercilerimiz izledikleri dünya şampiyonasında halter dünyasının en büyük isimlerini görüp tanımak ve onların gerek çalışma şekillerini ve gerekse stillerini tekniklerini öğrenmek suretiyle büyük görgü kazanmışlardı.

Türk haltercileri her şeye rağmen Tahran'da edindikleri tecrübelerinin ışığı altında çalışmalarını büyük bir şekle sürdürdüler. Hatta daha büyük bir şevkle ve daha büyük bir hırsla çalıştılar ve 1957 Dünya Halter Şampiyonasından sonra ilk kez 2 yıl sonra yeni bir milli göreve çağrıldılar. Bu görev Beyrut'ta yapılan 1959 Akdeniz Oyunları idi. Bu müsabaka, Türk haltercileri için önemli bir fırsattı. Beyrut'ta kazanılacak bir başarı halter sporunun geleceği konusunda çok şeyler söyleyebilirdi.

Tahran'da kazanılan görgü ve tecrübe kendini Beyrut'ta belli etmişti. 75 kilo haltercimiz Metin Gürman ünlü Fransız şampiyonu Baterni'nin arkasından Akdeniz Oyunları ikincilği kazanarak Türk halter sporuna ilk uluslararası madalyayı armağan eden haltercimiz olma şerefine erişmişti. 23 yaşındaki Metin Gürman aynı zamanda uluslararası bir şampiyonada bayrağımızı şeref direğine çektiler ilk haltercimiz de olmuştur.

1960 yılında Türk halter sporunda önemli bir dönüm noktası gerçekleşti. Uzun yılların büyük mücadelesi nihayet semeresini vermiş, halter sporu güreşten ayrılarak bağımsız bir federasyona bağlanmıştı. Halter sporumuzda bu gelişme, büyük bir olay, büyük bir devrimdi. 1940'lı yılların idealist haltercilerinden Haşim Ekener, yeni kurulan "Türkiye Halter Federasyonu"nun başına getirildi. Ekener, yeni dönem halter sporunun geleceğini inşa etmede eski mücadele arkadaşlarıyla birlikte yola çıkmaya çıkmayı yeğlemişti. Uzun yılların halter sporu için birlikte mücadele verdiği arkadaşları bir federasyonun çatısı altında toplamıştı. Bu arada İhsan Kırğül, Millî Takım Teknik Direktörü olarak Türk halter sporunun teknik yönünü üstlendi. Bağos Kumbur'da İstanbul Bölgesi Halter Ajanı olarak görev almıştı²⁰.

Türkiye Halter Federasyonu henüz bir yaşını doldurmadan Türk haltercileri Viyana'da yapılan 1961 Dünya Halter şampiyonasına katıldılar. Bu arada o yıllarda Türk halterinde önemli bir olay daha yaşandı. İlk kez İstanbul kulüpleri dışından da milli halter takımımıza Ankara Halter Kulübü'nden 2 sporcu da girmişti²¹.

20 <https://halter.gov.tr/halterin-tarihi-gelisimi/>. (E.T: 31.12.2023).

21 <https://halter.gov.tr/halterin-tarihi-gelisimi/>. (E.T: 31.12.2023).

Böylece 1961 Dünya Halter Şampiyonasında ilk kez Türk halter sporu dördün üzerinde halterci ile temsil ediliyordu. 7 kişilik bu takımdan 5 haltercimiz ise ay yıldızlı formayı ilk kez giiyorlardı. Bu şampiyonada aynı zamanda bir Avrupa Halter Şampiyonası klasmanını da yapıldı. 82,5 kiloda Sadık Pekünlü, Avrupa altıncılığını almak suretiyle, adını Avrupa kütüğüne yazdırmıştı. Böylece Gülleci Cemal'den tam 33 yıl sonra yine bir Türk haltercinin adı, uluslararası bir şeref kütüğüne yazılmış oluyordu.

Türk halterciler, bir uluslararası şampiyonada ilk altın madalyayı 1970 yılında kazandı. 3-24 Aralık 1970 günleri İstanbul'da yapılan 2. Balkan Halter Şampiyonasında haltercilerimiz ilk kez ay yıldızlı mayolarıyla kendi seyircimizin önüne çıkmış ve tam 46 yıllık bir geçmişe sahip olan halter milli takımımız ilk kez kendi podyumlarında ve kendi seyircisinin önünde ilk altın madalyayı 82,5 kilo da Mehmet Savur getirmişti. 90 kilo da Sadık Pekünlü gümüş, 52 kilo da Ahmet Gül gümüş, 67,5 kilo da Mehmet Gül ve 72 kilo da Kayhan Suntur, 110 kilo da Ali Hoş fikir ve ağır sıklette Ali Tan bronz madalya kazanarak halterciler oldular²².

1986 yılının son ayında Türk halter sporunu çok yakından ilgilendiren bir olay spor dünyasında bir anda bomba gibi düşüverdi. Bulgaristanlı bir Türk olan dünya şampiyonu ve dünya rekortmeni halterci Naim Süleymanoğlu, Bulgaristan Millî Takımı ile gittiği Avustralya'da, katıldığı Dünya Kupası Halter müsabakalarında üç altın madalya kazandığı günün (7 Aralık 1986) akşamı büyük bir restoranda verilen resepsiyon sırasında birden ortadan kayboldu. Bulgar yöneticiler Melbourne polisini, bir haltercimiz kaçırıldı iddiasıyla seferber etmişlerdi. Bulgarların kaçırıldığını iddia ettikleri halterci onların Naum Shalamanov adını taktıkları Naim Süleymanoğlu idi.

Bu arada Melbourne'de Türkçe olarak yayınlanan Hür Dünya gazetesi sahibi olan Bulgaristan Türkü Mehmet Bahar bir açıklama yaparak, haltercinin Türk kardeşlerinin yanında bulunduğunu ve güvencede olduğunu söylemişti. Bu açıklama olayı daha da büyümüş, 10 Aralık 1986 Perşembe günü Melbourne polisine başvuran şampiyon halterci Naim Süleymanoğlu, kesin bir dille konuşarak "...Ben bir Türk'üm ve Türkiye'ye iltica etmek istiyorum." diyerek talebini yazılı verip altını imzalamıştı²³.

22 Atabeyoğlu, *age.*, 29.

23 Anadolu Ajans, <https://www.aa.com.tr/tr/spor/dunya-ve-turk-halterinin-unutulmaz-ismi-naimsuleymanoglu/2423005> (E.T: 31.12.2023).

Naim Süleymanoğlu ayrıca, “Bulgaristan’da yaşayan Türklerin büyük baskı altında bulunduklarını isim değiştirme operasyonu sırasında Bulgar adı almaya kabul etmeyen 80 Türk’ün öldürüldüğünü ve bu kendi adını da Bulgarlar tarafından Naum olarak değiştirildiğini...” açıklamıştı²⁴.

Türkiye Büyükelçiliğinden iki görevlinin himayesinde Melbourne’den uçakla Londra’ya götürülen Naim Süleymanoğlu, Başbakan Turgut Özal’ın özel uçağıyla 13 Aralık 1986 günü Anavatan’a gelmiş ve büyük sevgi gösterileri ile karşılanmıştı²⁵.

Naim, Anavatan topraklarında 25 Nisan 1987 Pazar günü ilk kez Türkiye Gençler Halter Şampiyonası’na katılarak podyuma çıkmış, koparma ve sıklet tam 10 Türkiye’de rekoru birden kırmıştı. Ancak Uluslararası Halter Federasyonu (IWF) kurallarına göre mülteciler bir sporcu iltica ettiği ülkede, ülke adını kullanarak bir yıl süreyle uluslararası yarışmalara katılamazdı. Bu kesin kural elbette Naim için de geçerliydi²⁶.

24-30 Nisan 1988 günleri arasında İngiltere’nin Cardiff şehrinde yapılan Avrupa Halter Şampiyonası’nda genç Türk haltercisi Naim Süleymanoğlu yine 60 kiloda ay yıldızı mayoyu giydi. Bu şampiyonada kendisi de en büyük rakip olarak Bulgar halterci Stefan Topurov gösteriliyordu. Bulgarlar bu şampiyon güreşçilerinin Naim’i geçeceğine inanıyorlardı. 1988 Avrupa Halter Şampiyonasına 60 kiloya 8 halterci katılıyordu. Naim Süleymanoğlu bu şampiyonada Avrupa’nın en seçkin 7 şampiyon haltercisiyle mücadele edecekti²⁷.

Naim Süleymanoğlu müsabakada, koparmada 150 kilo kaldırmak suretiyle ilk dünya rekorunu kırdı. Bulgarların büyük umudu Topurov, 145 kilo kaldırarak ikinci olabilmişti. Süleymanoğlu, silkmeye 180 kiloluk ile ikinci rekorunu kırarken, Bulgar halterci ise tüm çabalarına rağmen 177,5 kilo da kalmıştı. Toplamda 330 kiloyu kaldıran Naim Süleymanoğlu, üçüncü altın madalyayı da alarak birinci, Topurov 322,5 kilo ile ikinci, Czanka 315 kilo ile de üçüncü olmuşlardı.

24 Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/spor/dunya-ve-turk-halterinin-unutulmaz-ismi-naimsuleymanoglu/2423005> (E.T: 31.12.2023).

25 Gamze Yılmaz, *Cep Herkülü Naim Süleymanoğlu*, <https://www.sonangazetesi.com/makale/1104/cep-herkulu-naim-suleymanoglu-1/> (E.T: 02.01.2024).

26 Gamze Yılmaz, *Cep Herkülü Naim Süleymanoğlu*, <https://www.sonangazetesi.com/makale/1104/cep-herkulu-naim-suleymanoglu-1/> (E.T: 02.01.2024).

27 Gamze Yılmaz, *Cep Herkülü Naim Süleymanoğlu*, <https://www.sonangazetesi.com/makale/1104/cep-herkulu-naim-suleymanoglu-1/> (E.T: 02.01.2024).

Türk halter sporu Naim Süleymanoğlu ile büyük bir devrim gerçekleştirmiştir. Artık halter dünyasında Türkiye'nin de Türk haltercilerinin de adları geçmeye başlamıştır. Bu önemli olay bir dönüm noktasıydı. Türk halter sporu için Naim Süleymanoğlu, sadece altın madalyalar ve dünya rekorları getirmemiş, Türk kamuoyunda halter sporuna karşı bir ilgi ve sevgiyi de artırmıştır.

Naim için artık daha büyük bir hedef vardı Seul Olimpiyatları...

Ancak Naim Süleymanoğlu'nun olimpiyat oyunlarına Türkiye adına katılabilmesi için Bulgaristan'ın sporcumuza vize vermeleri gerekiyordu. Uluslararası Olimpiyat Komitesinin bu konudaki kuralları çok katıydı. Nitekim uluslararası Halter Federasyonu Başkanı Gottfried Schödl bu durumu şöyle açıklıyordu: "Ben uluslararası halter federasyonunun kurallarını değiştirebilirim bu konuda gerekli güce sahibim ancak Uluslararası Olimpiyat Komitesi kurallarına karşı hiçbir şey yapamam. Naim'e Seul'de yarışabilmesi Bulgaristan ve Türkiye Halter Federasyonu anlaşmaları ile mümkün olabilir²⁸."

Türk hükümeti gereken tüm maddi fedakârlıklara katlanarak Bulgarlardan Naim Süleymanoğlu için gerekli vizeyi aldı. Bunun bilinci içindeki genç haltercimiz sıkı bir çalışma devresinden sonra özel muhafızların koruması altında Seul'e geldi. 20 Eylül 1988 günü Naim Süleymanoğlu Seul'de sadece Türk halter tarihinin değil Türk spor tarihinde en büyük destanlarından birini yazmıştı. Koparma ile 145 kilo ile başlayan haltercimiz devamında 150,5 kilo ile yeni bir dünya rekoru kırdı. Bununla da yetinmeyip arkasından 152,5 kilo ile bir dünya rekor daha kırdı. Silkmede ise 175 kiloyla giren Süleymanoğlu hemen arkasından 188,5 kiloya yükseltti. Bu olay yeni bir dünya rekoruydu. Ancak Süleymanoğlu bu rekorlarla da yetinmeyerek devamla 190 kiloyu kaldırmak istedi. Bu ağırlık 60 kiloluk Naim için vücut ağırlığının üç katından 10 kilo daha fazlaydı. Süleymanoğlu, bu ağırlığı da kaldırmayı başardı²⁹.

Böylece Süleymanoğlu 20 Eylül 1988 günü Seul 'de tam altı yeni dünya rekoru ile dokuz da yeni olimpiyat rekoru kırmak gibi emsalsiz bir başarıya imza atmıştı.

1989 yılı Eylül ayında Atina'da yapılan Dünya Halter Şampiyonası Türk halter spor için yeni bir zafer ve sevinç vesilesi olmuştu. 60 kiloda Naip

28 Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi, *Olimpiyat oyunlarının 100 yılında Türkiye*, A&B Kitapçılık ve Dağıtım İtd.Şti., İstanbul 1997.

29 Atabeyoğlu, *age.*, 44-45.

Süleymanoğlu büyük klasını bir kez daha ortaya koyup sıkletinde hem Avrupa hem de Dünya şampiyonluklarını kazandı. Koparma, silkme ve toplamda 6 madalya kazandı.

Atina'da yaşanan yeni bir olay ise Türk halter sporuna önemli bir katkı daha sağlamıştır. Dünya Halter Şampiyonasına katılan Sovyetler Birliği Takımı'ndan 56 kiloda yarışan Azeri Türk'ü Hafız Süleymanoğlu koparmada 130 silkmede 157,5 ve toplamda 287,5 kilo derecesi ile hem Avrupa hem de dünya şampiyonu olarak 6 altın madalya almıştı. Yarışma sonrasındaki sabaha karşı gizlice odasından çıkıp otelden kaçan Hafız Süleymanoğlu'nun doğruca Atina'daki Türk Büyükelçiliği'ne giderek Türkiye'ye iltica etmek istediğini bildirmişti³⁰.

Hafız Süleymanoğlu'nun bu isteği olumlu karşılanmış, yanında masörü Vitali Stobrov ile birlikte Türkiye'ye iltica etmişlerdi.

Ancak 1990 yılında Naim Süleymanoğlu'nun yaptığı bir açıklama ülkede şok etkisi yapmıştı. Naim, belindeki önemli sakatlığın doktorları da "iyileşmez" teşhisleri karşısında çok sevdiği halter sporundan ve ay yıldızlı mayosundan ayrılmak zorunda kaldığını açıklamıştı³¹.

Hafız Süleymanoğlu ise ay yıldızlı mayoya ilk kez 1990 yılında Macaristan'da yapılan Dünya Halter Şampiyonasında kavuşmuştu. Hafız, koparmada 132,5 kilo kaldırarak dünya şampiyonluğunu kazanan Hafız Süleymanoğlu silkmede de bir dünya rekoruyla şampiyonluğa ulaşmayı düşlerken büyük bir şanssızlık sonucu omuzu kırılınca Türk halter sporu çok büyük bir şanssızlığa daha uğramış oldu Naim'den sonra Hafız'ı da kaybetmişti³².

2004 Atina Olimpiyatları ve Halter Federasyonu Efsane Başkanı Kenan Nuhut

Yunanistan-Atina'da düzenlenen 28. Yaz Olimpiyatları, 13-29 Ağustos 2004 tarihlerinde yapılmıştı. Olimpiyatlara 201 ülke, 10625 (4329 kadın, 6296 Erkek) sporcu toplam yirmi sekiz branşta ve 301 kategoride yarışmışlardır³³.

30 Atabeyoğlu, *age.*, 48.

31 Gamze Yılmaz, *Cep Herkülü Naim Süleymanoğlu*, <https://www.sonangazetesi.com/makale/1104/cep-herkulu-naim-suleymanoglu-1/> (E.T: 02.01.2024).

32 Atabeyoğlu, *age.*, s. 48-49.

33 Celal Gürsoy, *2004 Atina Olimpiyatları*, <https://celalgursoy.com/2015/08/29/2004-atina-olimpiyati/> (E.T: 02.01.2024).

Atina, “Evinize hoş geldiniz!” sloganıyla düzenlenen olimpiyat oyunları için Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) Mart 1997’de düzenlediği toplantıda aralarında İstanbul’un da bulunduğu 10 şehir (İstanbul, Saint Petersburg, Buenos Aires, Stockholm, Cape Town, Roma, Sevilla, Lille, Rio de Janeiro, San Juan ve Atina) arasından 44 oy olan Roma’nın önünde 66 oyla seçilmiştir³⁴.

Oyunların sonunda elde edilen sonuçlara göre:

En başarılı sporcu	Michael Phelps (USA), 6 Altın, iki bronz madalya
En başarılı kadın sporcu	Petria Thomas (Avustralya), üç Altın, bir gümüş madalya
Alman sporcular arasında Olimpiyat tarihinin en başarılı Olimpiyat sporcusu	Birgit Fischer, 8 altın, dört gümüş, madalya
İsrail Olimpiyat tarihinin de ilk Altın Madalyası	Gal Fridman’ın Rüzgâr Sörfünde
Dominik Cumhuriyeti’nin Olimpiyat tarihinde kazandığı ilk Altın madalya	Felix Sanchez’in 400 metre engelli
Amerikan Basketbol takımı NBA oyuncularını ile katıldığı oyunlarda ilk yenilgisi	92-73 ile Porto Rico karşısında
Şili, tarihinin ilk Olimpiyat Altın Madalyası	Tenis Çift Erkekler karşılaşmasında Nicolas Massu ve Fernando Gonzales ile kazandı
Çin, pistlerdeki ilk Altın Madalyası	Liu Xiang’ın 110m Engelli yarışını kazanmasıyla elde
Türkiye halter kadınlarda tarihindeki ilk altın madalyası	Nurcan Taylan-48 kg

Olimpiyatına katılan 201 ülkeden 73’ü Madalya kazandı. Ancak 2004 ilk kez olimpiyatında uygulanmaya başlanan modern araştırma teknikleri sayesinde çok sayıda doping olayı da belirlenmişti.

34 Celal Gürsoy, *2004 Atina Olimpiyatları*, <https://celalgursoy.com/2015/08/29/2004-atina-olimpiyat/> (E.T: 02.01.2024).

Türkiye Atina Olimpiyatına;

Atıcılık	1
Atletizm	13 (8 kadın)
Boks	8
Güreş	12
Halter	9 (3 kadın)
Judo	3 (1 kadın)
Okçuluk	4 (3 kadın)
Yelken	4
Yüzme	9 (4 kadın)

Toplam 9 branşta 63 (19 kadın) sporcu ile katılmıştı.

Türkiye bu olimpiyatta;

3 Altın	Halil Mutlu-Halter 56 kg, Taner Sağır-Halter 77 kg, Nurcan Taylan-Halter 48(kg)
3 Gümüş	Atagün Yalçinkaya-Boks 48 kg, Bahri Tanrıku-Taekwondo 80 kg, Şeref Eroğlu-Grekoromen 66 kg
4 Bronz	Eşref Apak-Çekiç Atma, Sedat Artuç-Halter 56 kg, Mehmet Özal-Grekoromen 96 kg, Aydın Polatçı-Serbest Güreş 120 kg

Toplam 10 madalya kazanarak 22. sırada yer almıştı³⁵.

1990'lı yıllarda yaşanan talihsizliklerin ardından 2004 Atina olimpiyatları, Türk halter sporu için yeni bir dönüm noktasıydı. Naim Süleymanoğlu gibi efsane bir sporcunun ardından olimpiyatlarda üç altın madalya alınması ve halter tarihinde bir ilk yaşanarak bir kadın sporcunun altın madalya kazanması, büyük başarıydı. Başarının altında, dönemin efsane Halter Federasyon Başkanı Kenan Nuhut'un emeği vardı.

Mütevazı kişiliği ile Çorum'un yetiştirdiği mümtaz şahsiyetlerinden biri olan Kenan Nuhut, hayatını şöyle anlatıyordu:

"1956 senesinde Çorum'da doğdum ilkokul tahsilinden sonra ortaokul ve liseyi Ankara'da bitirdim. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden mezun oldum. Gençlik ve Spor Genel Müdür Yardımcılığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü, 2 dönem Halter Federasyonu Başkanlığı ve Avrupa Halter Federasyonu Yönetim Kurulu Üyeliği görevlerinde bulundum. Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi ve Türkiye Millî Paralimpik

³⁵ Celal Gürsoy, 2004 Atina Olimpiyatları, [https://celalgursoy.com/2015/08/29/2004-atina-olimpiyat/](https://celalgursoy.com/2015/08/29/2004-atina-olimpiyat/02.01.2024) (02.01.2024).

Komitesi üyesiyim. Federasyon başkanlığı döneminde Milli Takım sporcuları Avrupa ve Dünya organizasyonlarında sayısız rekorlara ve şampiyonluklara imza atmışlardır. 2004 Atina olimpiyatlarında 3 Altın 1 bronz madalya ile birlikte bir kadın sporcumuz (Nurcan Taylan) olimpiyat şampiyonluğu ile Türk milletine bir ilki yaşatmıştır. Uluslararası başarılarından dolayı Dünya Halter Federasyonu’nunca şahsıma nişan verilmiştir³⁶.

Kenan Nuhut, başarısının arkasında, Anadolu’daki genç sporculara verdiği fırsatlar, disiplinli çalışması ve sporun bilimsel yöntemlerle geliştirilmesi olduğunu söylüyordu. Yıllarca ithal sporcularla başarı peşinde koşan Türk halteri, onun döneminde vatan topraklarında yetişmiş gençlerin ve özellikle kadınların fırsat verildiğinde neler yapabileceğini göstermesi bakımından önemli bir başarıya imza atmıştır.

19 Haziran 2023 günü hastalığından dolayı vefat etmesi, Türk halter camiasını derinden üzmüştür. Cenaze törenine Nuhut’un ailesi ve sevenlerinin yanı sıra, spor ve siyaset dünyasından isimler katıldı. Türkiye Halter Federasyonu Başkanı Talat Ünlü, Kenan Nuhut’un Türk halteri için ayrı bir yeri olduğunu ifade ederek:

“Milli sporcularımız onun başkanlığı dönemde dünya ve Avrupa şampiyonalarında rekorlar kırarak altın madalyalar kazandılar. Kenan ağabey, sadece federasyon başkanı değil, hepimizin ağabeyi, rehberiydi. Efsane başkan diye anılmasındaki en önemli sebep 2004 Atina Olimpiyatları’nda 3 altın ve 2 bronz madalyanın gelmesiyle Türk halteri bir olimpiyatta 3 altın, 2 bronz kazanarak tarihe geçmişti. Olimpiyatların bir başka özelliği de Türkiye olimpiyatlarda kadınlarda ilk defa Nurcan Taylan ile bir altın madalya kazandı. Sözün bittiği yerdeyiz. Allah’ım rahmetiyle muamele etsin, başımız sağ olsun” dedi³⁷.

Kenan Nuhut’un federasyon başkanlığı döneminde 2004 Atina Olimpiyatları’nda gösterdiği başarıyla Türk halterinde kadınlarda ilk defa altın madalya kazanarak olimpiyat şampiyonu olan Nurcan Taylan, Nuhut’un kendisini spora başladığı ilk andan itibaren desteklediğini ifade ederek, “2004 Atina Olimpiyatları’nda da sporcularını daima destekledi. O her zaman sporcunun

36 Osman Buldan, *Kenan Nuhut Röportajı* (17.01.2021), Dokuma Sanat Merkezi, Buldan’da Yaşam. CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu’nun Başdanışmanı ve Spor Kurulu Başkanı Kenan Nuhut ile Röportaj- Osman Buldan- buldandayasam.net, (E.T: 02.01.2024).

37 Türk Halter Federasyonu, <https://halter.gov.tr/kenan-nuhut-son-yolculuguna-ugurlandi/> (E.T: 02.01.2024).

başarısını düşünüyordu. Bizim manevi babamızdı. Kamplarda ailemizden uzaktık ama ailemizin yokluğunu bize hissettirmedi. Her zaman arayıp akıl danışabileceğim bir büyüğümdü. Çok değerli bir insanı kaybettik.” şeklinde konuştu³⁸.

Değerlendirme ve Sonuç

Türk halter sporu, tarih boyunca Türk savaşçıların savaş tekniklerini geliştirmesinde önemli araç olsa da millî bir spor haline gelmesi ancak bu spora gönül veren bireysel girişimci sporcuların çabalarıyla bir olmuştur. Bir eğitimci olan Faik Üstünidman tarafından temelleri atılan bu spor uzun yıllar güreş sporunun altında kendine yer bulmaya çalışsa da uluslararası müsabakalarda kendini gösterememesi, genç sporcuların ilgisini çekmemesine neden olmuştur.

Türk asıllı Bulgar halterci Naim Süleymanoğlu’nun Bulgaristan’daki Türklerle yönelik başlatılan asimilasyon ve zulümden kaçarak Türkiye’ye iltica etmesiyle Türk halter sporunda yeni bir heyecan başlatmış olsa da bu heyecan, sadece 4 yıl sürmüş, Süleymanoğlu’nun halteri bırakmasıyla son bulmuştur.

Ancak Anadolu’da yetenekli ve hevesli gençleri bu spora kazandıracak liyakatli yöneticilerle mümkün olacaktı. O fırsat Türk gençlerine, iki dönem Halter Federasyon Başkanlığı görevinde bulunan ve 19 Haziran 2023 günü vefat eden efsane başkan olarak anılan Kenan Nuhut tarafından verilecekti.

Kenan Nuhut, ithal halterci alımına son vererek, ülke içindeki yetenekli sporcu gençleri bularak Türk halterinde kazandırmak için büyük çaba sarf etmiş, bu çalışmasının semeresini de 2004 Atina olimpiyatlarında Türk Milletine yaşattığı büyük bir gururla göstermiştir.

38 Sözcü Gazetesi, “Kenan Nuhut’a Son Veda”, <https://www.sozcu.com.tr/spor/diger-sporlar/kenan-nuhuta-son-veda-turk-sporunun-basi-sag-olsun-7719952/> (E.T: 02.01.2024).

KAYNAKLAR

Araştırma ve İnceleme Eserler

Atabeyoğlu, Cem, *Türk Halter Tarihi*, Türk Spor Vakfı Yayınları, Ankara 1992.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C II, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara 1997.

Evcin, Erol, "Atatürk'ün Spor ve Sporculara Bakışı", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 33(55), 303-378.

Güven, Özbay, *Türklerde Spor Kültürü*, Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

Öngel, Hasan Basri, *Türk Kültür Tarihinde Spor*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, *Olimpiyat oyunlarının 100 yılında Türkiye*, A&B Kitapçılık ve Dağıtım Ltd. Şti., İstanbul 1997

İnternet Kaynakları

Anadolu Ajans, <https://www.aa.com.tr/tr/spor/dunya-ve-turk-halterinin-unutulmaz-ismi-naimsuleymanoglu/2423005> (E.T: 31.12.2023).

Anadolu Ajans, <https://www.aa.com.tr/tr/spor/dunya-ve-turk-halterinin-unutulmaz-ismi-naimsuleymanoglu/2423005> (E.T: 31.12.2023).

Beşiktaş Jimnastik Spor Kulübü, <https://bjk.com.tr/tr/cms/tarihce/2/73> (E.T: 01.01.2024)

Buldan, Osman, *Kenan Nuhut Röportajı* (17.01.2021), Dokuma Sanat Merkezi, Buldan'da Yaşam. CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun Başdanışmanı ve Spor Kurulu Başkanı Kenan Nuhut ile Röportaj- Osman Buldan- buldandayasam.net, E.T: 02.01.2024.

Gürsoy, Celal, *2004 Atina Olimpiyatları*, <https://celalgursoy.com/2015/08/29/2004-atina-olimpiyatları/> (E.T: 02.01.2024).

Sözcü Gazetesi, "Kenan Nuhut'a Son Veda", <https://www.sozcu.com.tr/spor/diger-sporlar/kenan-nuhuta-son-veda-turk-sporunun-basi-sag-olsun-7719952/> (E.T: 02.01.2024).

Türk Halter Federasyonu, <https://halter.gov.tr/halterin-tarihi-gelisimi/>, (E.T: 28.12.2023).

Türk Halter Federasyonu, [https://halter.gov.tr /kenan-nuhut-son-yolculuguna-ugurlandi/](https://halter.gov.tr/kenan-nuhut-son-yolculuguna-ugurlandi/) (E.T: 02.01.2024).

Yılmaz, Gamze, *Cep Herkülü Naim Süleymanoğlu*, [https://www.sonangazetesi.com /makale/1104/cep-herkulu-naim-suleymanoglu-1/](https://www.sonangazetesi.com/makale/1104/cep-herkulu-naim-suleymanoglu-1/) (E.T: 02.01.2024).

